

Kříž v zemích lotosu: Křesťanské misie v Asii jako zdroj orientální inspirace

ARTS 011

Mgr. Jana Valtrová. Ph.D.

Inspirace napříč kulturami a časem aneb co má společného protestní čin českého mladíka s buddhisty ve Vietnamu?

- Jan Palach (1948-1969)
- Protest proti invazi vojsk varšavské smlouvy v srpnu roku 1968 a demoralizaci společnosti jí způsobené.
- Inspirován sebeupálením vietnamského buddhistického mnicha Thích Quảng Đức z roku 1963 – protest proti represím buddhistů ze strany vietnamského katolického prezidenta

Tažení Alexandra Velikého do Indie (327-325 př.n.l.): první kontakty

Baktrie jako centrum indo-řecké kultury

Vliv řecké kultury na indické buddhistické umění: figurativní vyobrazení Buddha

Buddha

Apollón

Kaniškův zlatý statér. Avers: Kaniška obětuje na oltáři. Revers: Buddha. Kušánské období, konec 1.–2. století n. l.

Setkání řecké a indické filosofie

- **Pyrrhón z Élidy** (365-270? př.n.l.) – účastník tažení Alexandra Velikého, zakladatel pyrrhónismu – cílem bylo dosažení stavu *ataraxia* – stavu osvobození se od starostí. O jeho filosofii se uvažuje jako o patrně inspirované indickými naukami, snad buddhismem.
- myšlenka reinkarnace – vyskytuje se u dalších řeckých filosofů, orientální inspirace je badateli zvažována

Další starověké kontakty mezi světem Středomoří a Asií

- obchodní kontakty mezi oblastí Sýrie, Palestiny a Arabským poloostrovem a Indií - znalost a využití monzunových větrů
- tradice o šíření křesťanství do Indie (52 n.l.), apoštol Tomáš
- buddhisté v egyptské Alexandrii – patrně obchodníci
- sebeupálení indického šramany v Athénách 22/21 př.n.l. (Plútarchos)
- ...

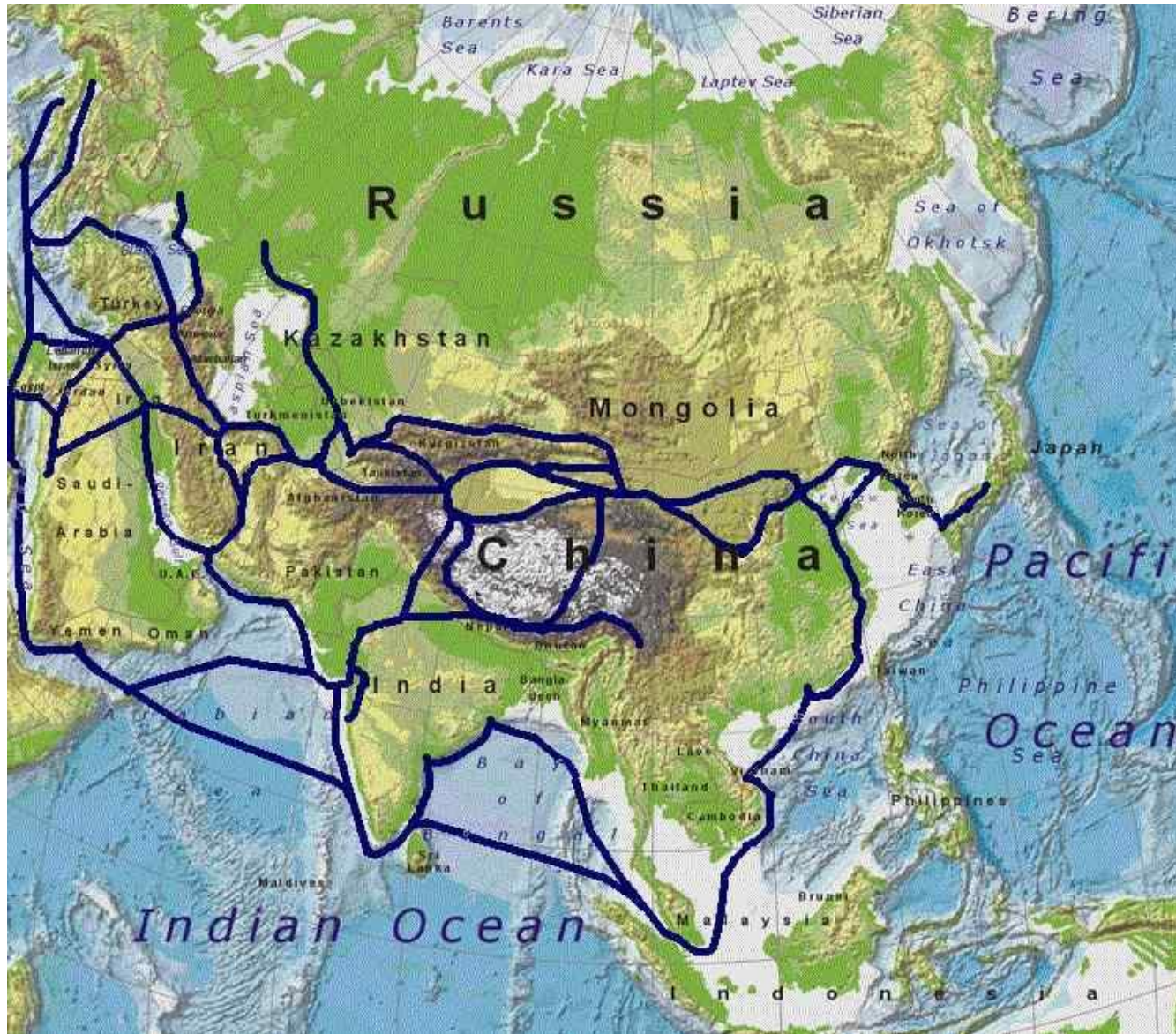
Buddhův život ve středověké křesťanské legendě

- Příběh o Barlámu a Jósafatovi, v latině znám od 10. století
- Založeno na příběhu Buddhova života
- Předáváno skrze různé jazykové verze
- Oblíbená literatura, přeloženo do lidových jazyků

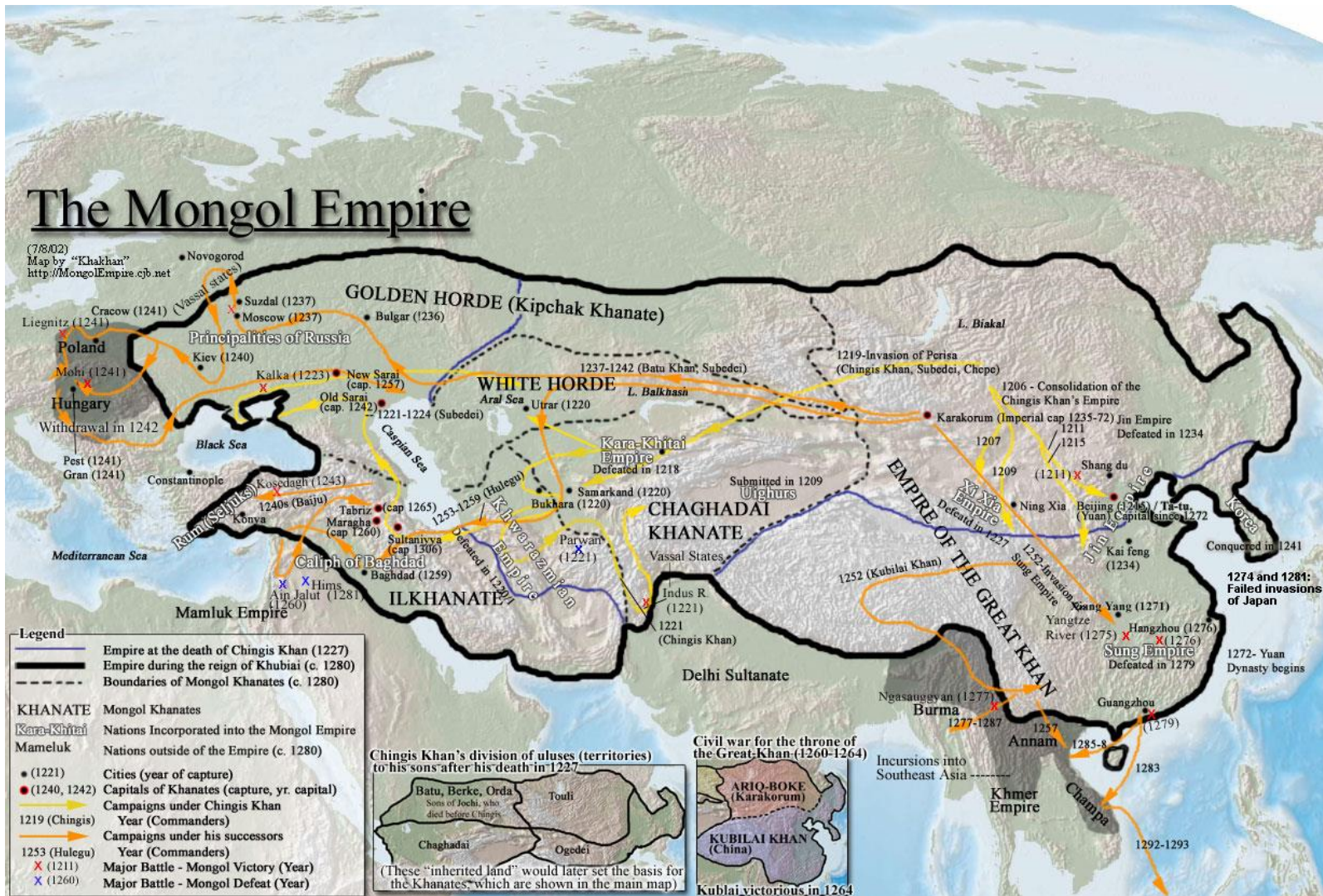

Barlaam Instructing Josaphat in the Christian Doctrine, Alsatian, 1469, Ms. Ludwig XV 9, fol. 171.

Hedvábná cesta – síť stezek spojujících kontinenty

Kontakty Evropy a Asie ve středověku zintenzivnila mongolská expanze na Západ

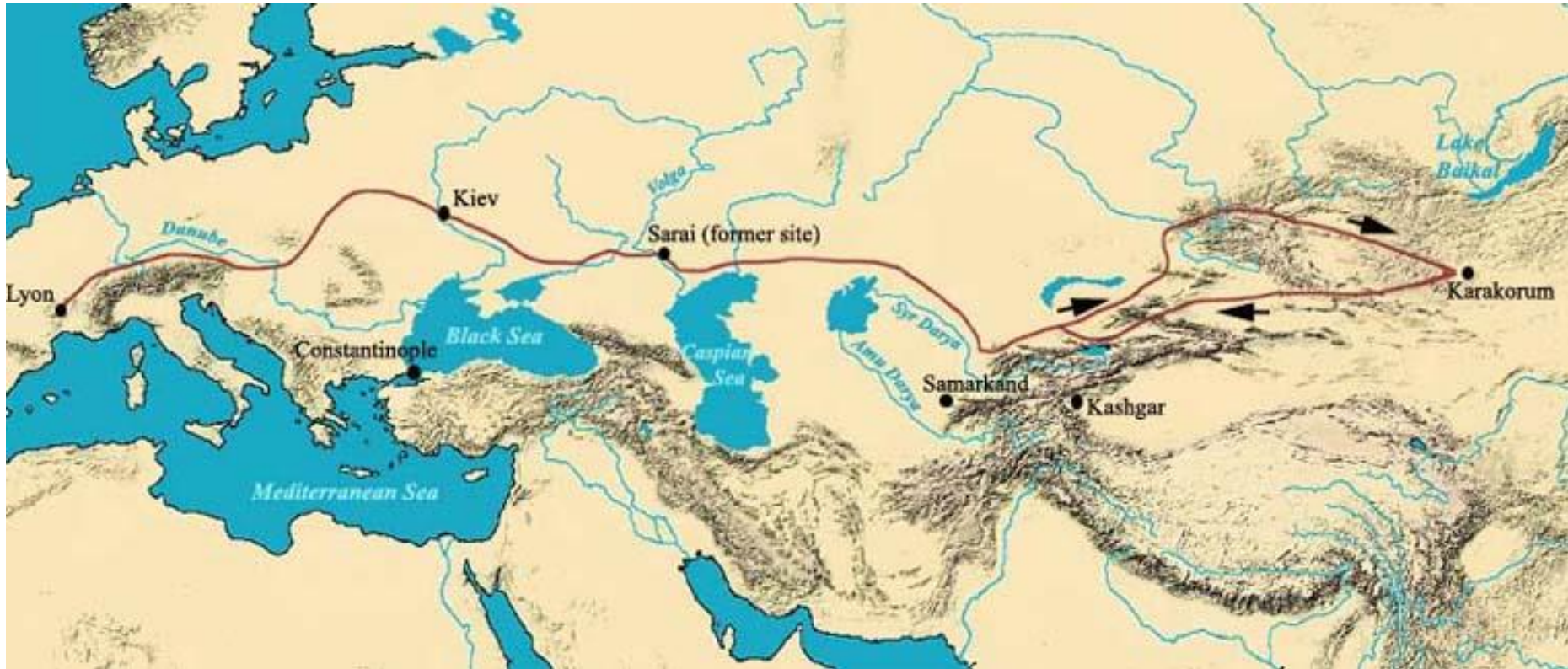

<https://mapcollection.files.wordpress.com/2012/06/mongol-empire.jpg>

Evropané v Asii ve středověku

- Mezi polovinou 13. a 14. století, podílely se na nich františkáni a dominikáni
- Diplomacie – snaha navázat spojení proti muslimům, ale také snahy o šíření křesťanství, dále obchodní aktivity
- Mezi léty 1300 a cca 1330 stála františkánská misie v Číně (Khánbalyk – dnešní Peking)
- Pokusy o také v Indii na počátku 14. století
- První zprávy o náboženstvích Asie a první pokusy o překlady evangelia do asijských jazyků
- Konec středověkých misí s pádem mongolské dynastie Jüan (1368)

Cesta františkána Jana z Plano Carpini, 1245-1247

Ohlasy tibetské pohřební praxe v evropských pramenech

Odorik z Pordenone, okolo 1330

„A dalším zvykem země Tybet jest toto: dejme tomu, že někomu zemře otec a ten syn řekne: chci uctít svého otce. I svolá kněze, mnichy a pištce z celého okolí, právě tak jako sousedy a příbuzné. S velkou slávou odnesou mrtvého za město a položí ho na velký oltář, který připravili. Na oltáři kněží odřežou mrtvému hlavu a dají ji synovi. Syn a všichni ostatní se dají do zpěvu a dlouho se modlí za zesnulého. Pak kněží rozřežou na kusy celé tělo, a když se tak stalo, vracejí se s celou společností do města a po cestě se modlí. Poté přilétají od hor orli a supi a každý uchvátí a odnese kus těla. ... přicházejí andělé boží a donášejí ho do ráje. ... Poté vezme hlavu svého otce a bez meškání ji uvaří a sní. Z lebky si zhotoví pohár, z něhož on i celá rodina zbožně pívají na památku zesnulého otce....“

(Cesta do říše Velkého chána, s. 85)

Ilustrace tibetského nebeského pohřbu ve středověkých evropských pramenech

St. Gallen, Stiftsarchiv (Abtei Pfäfers), Cod. Fab. XVI, f- 1012v

Ilustrace k Cestopisu Jana Mandevilly, 1484.

Mandeville, 1481, Augsburg

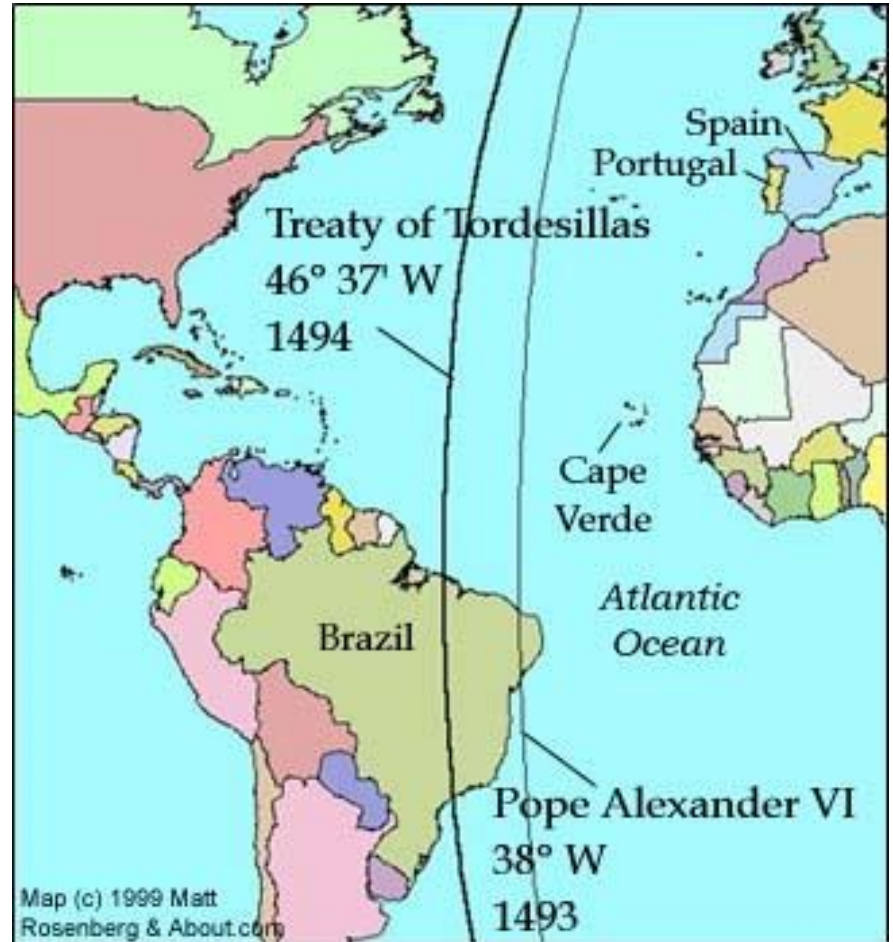
Křesťanské misie v novověku – prvopočátky evropských orientálních studií

- Rozvoj námořních cest jako důsledek přerušení pozemních obchodních tras v Asii
- Rozvoj technologií a vědění – mapy, orientace, lodní stavitelství atd.
- Požadavek papežství, aby byla podporována misie – zodpovědnost za evangelizaci nově dobytých území
- Předními mocnostmi především Portugalsko a Španělsko

Smlouva z Tordesillas, 1494

Rozdělení sfér vlivu mezi Španělskem a Portugalskem

- 1494 – **smlouva v Tordesillas** – dohoda vytvořená pod vlivem papeže Alexandra VI., rozdělení sfér vlivu na zeměkouli mezi Španělskem (západ) a Portugalskem (východ)

Jezuitský řád v Asii

- 1510 dobytí Góe Portugalci
- Nátlak na konverzi ke katolicismu – jak na hinduisty, tak na indické křesťany
- Góá dnes – 26% obyvatel jsou katoličtí křesťané

Kostel sv. Františka z Assisi, Stará Góa

Nové metody misie - akomodace

- Jezuitský misionář **Roberto Nobili** (1577-1656)
- Od r. 1605, působil v jižní Indii
- Přijal chování *sanjásina* (indického mudrce) – oděv, strava, naučil se jazyky
- Zajímal se o vědy a vedl diskuse s bráhamany
- **1623** – kontroverze ohledně jeho misijních metod – postupem času se staly důležitým bodem kritiky jezuitského řádu v Evropě

P. Robertus de Nobilibus Romanus Soc. Iesu
apud Madureenses 45 annos ob Euangelij predi-
tionem commoratus. Sanctè obiit Meliapore 16 Ian:
anno Sal: 1656. ætatis: 80

Spory o akomodaci

- V téže době podobný proces probíhal také v Číně
- Jezuita **Matteo Ricci** – uznával zejména uctívání předků za slučitelné s křesťanstvím
- Nesouhlas františkánů a dominikánů
- Kontroverze ohledně „čínských ritů“

Proměny křesťanských misií

- Rozvoj studia jazyků a místní kultury – misionáři si uvědomili, že pro úspěch misií je klíčová znalost poměrů, společnosti, jazyka, hodnot.
- Schopnost akomodace – chování misionáře v místní společnosti se mělo přizpůsobit – zdroj kontroverzí v Evropě
- Hledání společného jazyka – počátky překladů křesťanských textů do místních jazyků a první překlady posvátných textů asijských kultur do evropských jazyků

Encyklopedie tibetské společnosti vypracovaná kapucíny, 1762.

ALPHABETUM TIBETANUM

MISSIONUM APOSTOLICARUM
COMMODO EDITUM.

PRÆMISSA EST DISQUISITIO

QUA DE VARIO LITTERARUM AC REGIONIS NOMINE, GENTIS ORIGINE
MORIBUS, SUPERSTITIONE, AC MANICHÆISMO FUSSE DISSERITUR.

BEAUSOBRII CALUMNIÆ IN SANCTUM AUGUSTINUM,
ALIOSQUE ECCLESIAE PATRES REFUTANTUR.

STUDIO ET LABORE

FR. AUGUSTINI ANTONII GEORGII

EREMITÆ AUGUSTINIANI.

ROMÆ MDCCLXII.

TYPIS SACRÆ CONGREGATIONIS DE PROPAGANDA FIDE.

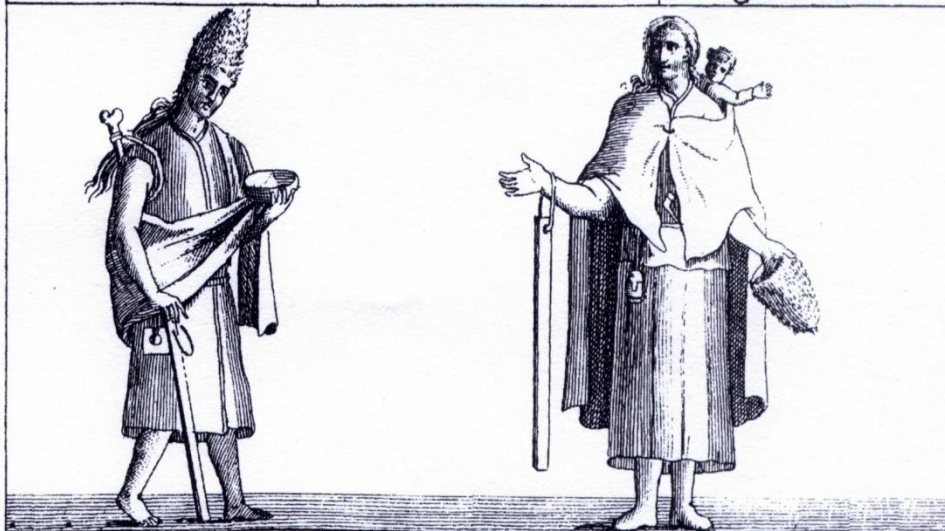
SUPERIORUM FACULTATE.

Urkien

Cio Kion

Nga Ramba

Ritrobà

cum

Vxore

Cihana Torcéh

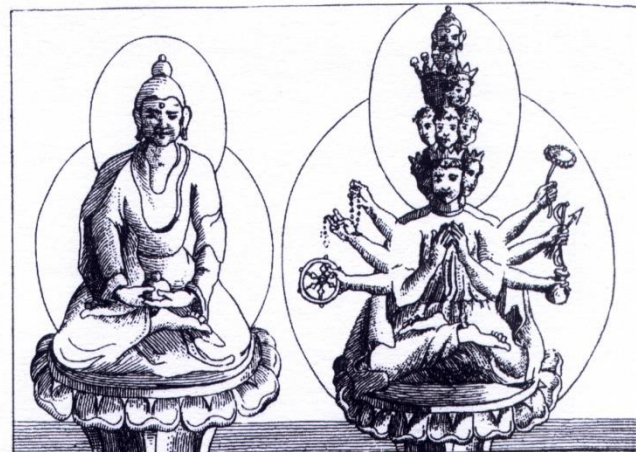

Kegnen

Ari

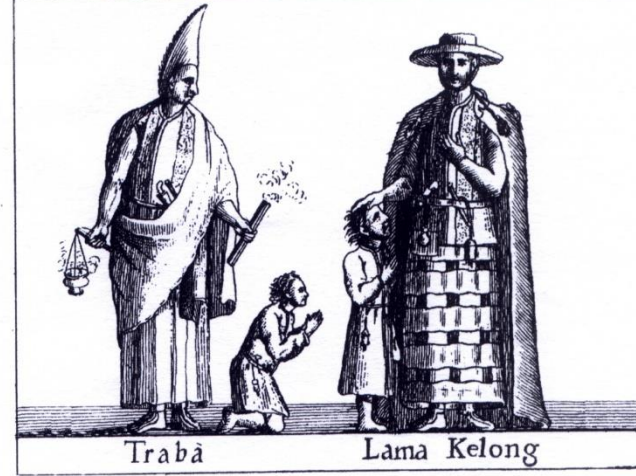
En haut : Chana dorje (P'yag na rdo rje), Vajrapāni, déité puissante pour terrifier les démons, ce qu'Andrade qualifie d'ange sous des aspects horribles (p. 74).

En bas : 1. Lama avec tambourin, dans un « concert procession » (voir p. 75). 2. S'agirait-il d'une nonne bouddhique, dont ni le sort ni même l'existence ne sont jamais évoqués dans ces textes ?

Hopamé

Cenresi

Trabā

Lama Kelong

En haut : 1. Tsemapé (Ts'e dpag med), Amitāyus, déité de la vie infinie, dont le nom a sans doute été confondu ici avec le mantra OM MA NI PAD ME HŪM, objet d'une attention particulière de la part d'Andrade (p. 97-99).

2. Chenresi (sPyan ras gzigs), Avalokiteśvara, bodhisattva de la miséricorde, auquel se réfère Cacula (p. 240).

En bas : 1. Lama grva pa, non encore ordonné, maniant un encensoir (p. 232).

2. Lama sGe sloñ (« Guelão »), ordonné, bénissant ou imposant les mains (p. 78)

Lhama Max benedictionem, et meritor. suor. gratiam impartiens

Vir Tibet an. Mulier Tib. Lha.ss.

Debanipun

- Tibetský buddhismus je uchopován prostřednictvím pojmů z křesťanství

Křesťanské misie a kořeny evropského orientalismu

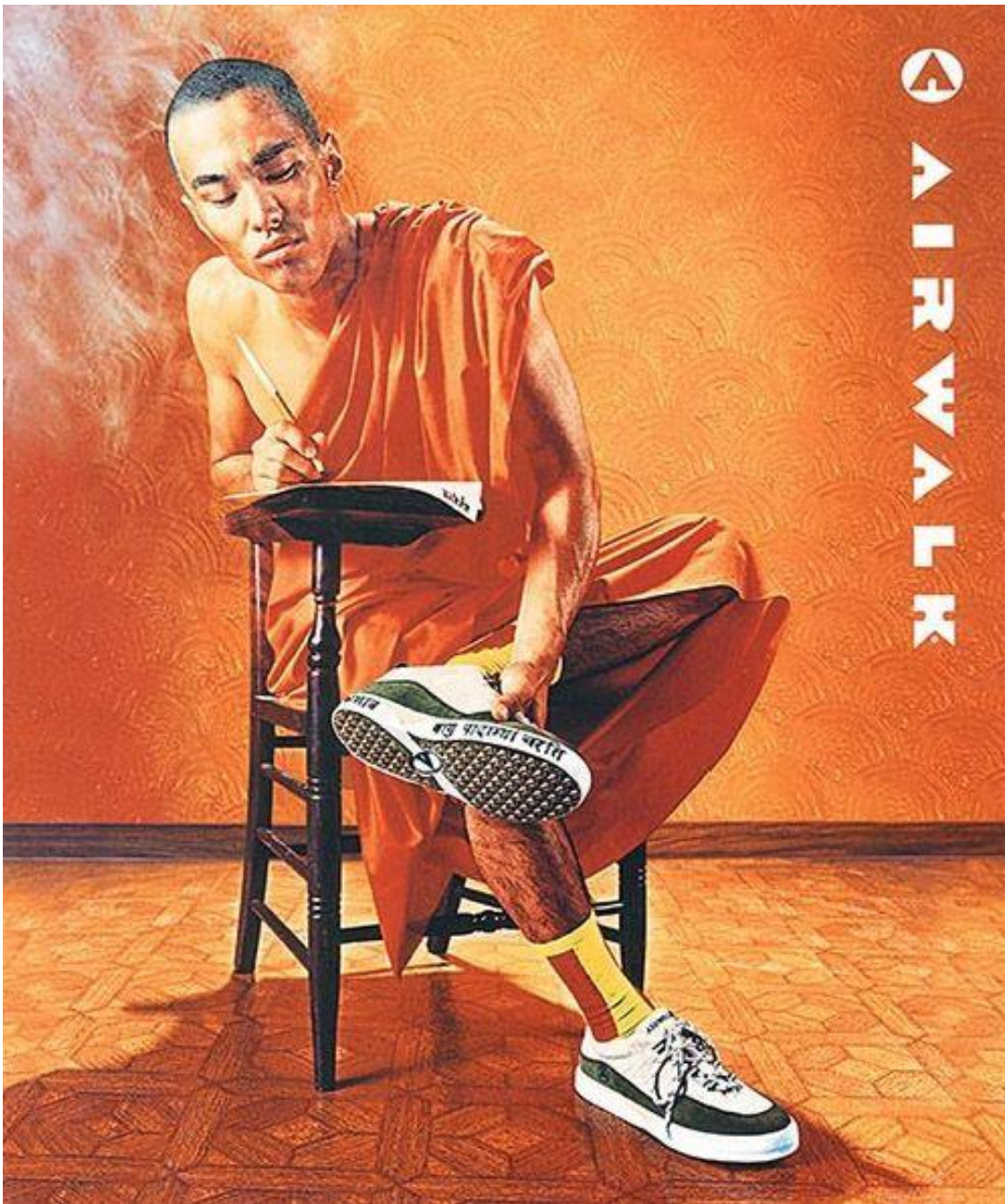
- Křesťanští misionáři, zejména jezuité, byli prvními znalci asijských kultur a náboženství
- Výklad asijských tradic s pomocí pojmů z křesťanství – např. tibetský buddhismus byl často vylíčen jako „deformované křesťanství“
- **Orientalismus** (Edward Said, 1978)– uchopování asijských kultur pomocí západních pojmů a konceptů – výsledkem je obraz „Orientu“, který odráží především hodnoty a zájmy západní civilizace, ale často dezinterpretuje kultury neevropské
- Orientální motivy v evropských kulturách jsou zpravidla důsledkem a dědictvím kontaktu s asijskými v době kolonialismu a odrážejí zájmy *evropské* společnosti – např. hledání „východní moudrosti“ apod.

Boty s portrétem dalajlamy

shoe.jpg

Ⓐ AIRWALK